Türkiye'nin Bölgesel Kalkınma Projeleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Amaç:** Bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri azaltmak; tarım, sanayi, turizm, altyapı ve beşerî kapasiteyi birlikte geliştirmek. Türkiye'de planlı dönem Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) ile başlamıştır. En önemli entegre projeler **GAP, DAP, DOKAP ve KOP**'tur; her birinin bir **bölge kalkınma idaresi** vardır.
- **GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi):** Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak. Fırat-Dicle havzasında sulama ve hidroelektrik amaçlı başladı; tarım, sanayi, ulaşım, eğitim ve sağlığı içine alan bölgesel bir projeye dönüştü. Atatürk Barajı, Şanlıurfa tünelleriyle Harran Ovası'nın sulanması, pamuk gibi endüstri bitkileri, tekstil ve gıda sanayisi, Göbeklitepe-Nemrut-Zeugma gibi kültür varlıkları, kadınlara yönelik **ÇATOM**'lar öne çıkar. İdare merkezi Şanlıurfa'dır.
- **DAP (Doğu Anadolu Projesi):** Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Sivas, Tunceli, Van (merkez Erzurum). Gelir ve istihdamda **hayvancılık** önde; sert iklim ve engebeli arazi sanayiyi sınırlar. Yüksek hidroelektrik potansiyeli (Keban), zengin madenler (Divriği demiri), Kars-Tiflis-Bakü demir yolu, kış turizmi (Palandöken) ve Urartu kültür turizmi önemlidir.
- **DOKAP (Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi):** Amasya, Artvin, Bayburt, Çorum, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Samsun, Tokat, Trabzon (merkez Giresun). Eğimli, küçük ve parçalı tarım arazilerine rağmen **çay ve fındık** üretiminde ilk sıradadır; hamsi avcılığı ve alabalık yetiştiriciliği, hidroelektrik potansiyeli (Deriner) ve Samsun'dan Artvin'e uzanan yayla koridorunu amaçlayan **Yeşil Yol** projesi öne çıkar.
- **KOP (Konya Ovası Projesi):** Aksaray, Karaman, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Niğde, Yozgat (merkez Konya). Konya Kapalı Havzası'nda su ve tarım altyapısını geliştirmek amaçlanır. Buğday ve şeker pancarı gibi ürünler öne çıkar; su kıtlığı nedeniyle **Mavi Tünel** ile havza dışından su aktarılır, yer altı suyunun aşırı kullanımı **obruk** oluşumunu hızlandırır. Konya-Karaman-Mersin sanayi ve ticaret koridoru hedeflenir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Bölgesel kalkınma projeleri bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmayı amaçlar.
( ) DOKAP, Türkiye'nin güneydoğusunda uygulanan bir projedir.
( ) KOP bölgesindeki en önemli sorunlardan biri su kaynaklarının sınırlı olmasıdır.
( ) DAP bölgesinde gelir ve istihdamda en büyük pay sanayiye aittir.

2 Bölgesel kalkınma projelerini, bölge kalkınma idarelerinin merkezi olan illerle eşleştiriniz.
1. GAP
2. DAP
3. DOKAP
4. KOP
a) Konya
b) Şanlıurfa
c) Giresun
d) Erzurum

3 GAP ilk olarak hangi amaçla hayata geçirilmiştir?

A) Karadeniz'de balıkçılığı geliştirmek
B) Kış turizmini yaygınlaştırmak
C) Doğu Anadolu'da hayvancılığı geliştirmek
D) Fırat ve Dicle'nin su ve toprak kaynaklarını sulama ve hidroelektrik üretimi için geliştirmek
E) Konya Ovası'na havza dışından su aktarmak

4 Harran Ovası'nın sulanmasını sağlayan tesisler aşağıdaki projelerden hangisi kapsamındadır?

A) DAP B) DOKAP C) KOP D) Yeşil Yol Projesi E) GAP

5 Boş bırakılan yerleri uygun kalkınma projesinin kısa adıyla doldurunuz.
a) Yer altı suyunun aşırı çekilmesiyle obruk oluşumunun hızlandığı proje alanı: .....
b) Çay ve fındık üretiminde ilk sırada olan proje alanı: .....
c) Keban Barajı ve Divriği demir yataklarının bulunduğu proje alanı: .....

6 GAP kapsamında açılan Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinin (ÇATOM) temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Barajların işletilmesini sağlamak
B) Maden aramaları yapmak
C) Kadınların eğitim, sağlık ve gelir getirici etkinliklerle sosyoekonomik gelişimini desteklemek
D) Tarım ürünlerini ihraç etmek
E) Kara yollarını onarmak

7 DAP bölgesinde gelir ve istihdam açısından en büyük paya sahip ekonomik faaliyet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hayvancılık B) Çay tarımı C) Balıkçılık D) Ağır sanayi E) Pamuk tarımı

8 Göksu Havzası'ndaki suyun bir tünelle Konya Ovası'na aktarılmasını sağlayan proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ovit Tüneli B) Mavi Tünel C) Marmaray D) Şanlıurfa Tünelleri E) Yeşil Yol

9 DOKAP bölgesinde uygulanan **Yeşil Yol Projesi**'nin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karadeniz'de liman sayısını artırmak
B) Yaylaları birbirine bağlayarak yayla ve doğa turizmini geliştirmek
C) Hızlı tren hattı kurmak
D) Organize sanayi bölgesi açmak
E) Çay bahçelerini sulamak

10 Aşağıdaki illerden hangisi GAP kapsamındadır?

A) Malatya B) Elâzığ C) Batman D) Aksaray E) Tokat

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki il-proje eşleştirmelerinden hangisi **doğrudur**?

A) Kilis – DAP, Bayburt – GAP, Karaman – KOP, Iğdır – DOKAP
B) Kilis – GAP, Bayburt – DAP, Karaman – DOKAP, Iğdır – KOP
C) Kilis – KOP, Bayburt – DOKAP, Karaman – GAP, Iğdır – DAP
D) Kilis – GAP, Bayburt – KOP, Karaman – DAP, Iğdır – DOKAP
E) Kilis – GAP, Bayburt – DOKAP, Karaman – KOP, Iğdır – DAP

12 GAP'ın bölgeye etkileriyle ilgili;
I. Sulu tarımın yaygınlaşmasıyla endüstri bitkilerinin üretiminin artması
II. Tarım ürünlerini ham madde olarak kullanan tekstil ve gıda sanayisinin gelişmesi
III. Bölgenin Türkiye'nin hidroelektrik üretimindeki payının azalması
verilenlerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

13 DAP bölgesinde sanayinin yeterince gelişmemesinin en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sert iklim koşulları, engebeli arazi ve sektörel çeşitliliğin az olması
B) Maden kaynaklarının hiç bulunmaması
C) Nüfusun tamamının kıyılarda yaşaması
D) Akarsuların bulunmaması
E) Hayvancılığın hiç yapılmaması

14 DOKAP bölgesinin tarım açısından en önemli dezavantajı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağışların çok az olması
B) Kışların çok sıcak geçmesi
C) Toprakların tamamen çöl kumu olması
D) Tarım arazilerinin eğimli, küçük ve parçalı olması
E) Bölgede akarsu bulunmaması

15 KOP bölgesinde sulama yatırımlarının yanında su tasarrufuna yönelik uygulamaların da desteklenmesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kapalı bir havzada bulunan bölgenin su kaynaklarının sınırlı ve yer altı suyunun aşırı kullanılmış olması
B) Bölgenin çok yağışlı olması
C) Bölgede tarımın yapılmaması
D) Bölgede yer altı suyunun hiç bulunmaması
E) Bölgedeki akarsuların denize ulaşması

16 GAP bölgesinin alanı yaklaşık **76.014 km²**, Türkiye'nin yüz ölçümü ise yaklaşık **783.562 km²**'dir. Buna göre GAP bölgesi Türkiye yüz ölçümünün yaklaşık yüzde kaçını kapsar?

A) %4,3 B) %7,6 C) %9,7 D) %12,2 E) %22,4

17 Aşağıdaki özellikleri ait oldukları proje bölgesiyle eşleştiriniz.

1. Urartu kültür turizmi gelişim bölgesi
2. Obruk oluşumu
3. Göbeklitepe ve Zeugma
4. Hamsi avcılığı ve çay bahçeleri

a) KOP
b) DOKAP
c) DAP
d) GAP

18 Bölgesel kalkınma projelerinin ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yalnızca büyük kentlerin nüfusunu artırmak
B) Bölgelerdeki tarım faaliyetlerini sona erdirmek
C) Kırsal nüfusun tamamını kentlere taşımak
D) İllerin idari sınırlarını değiştirmek
E) Az gelişmiş bölgelerin sosyoekonomik kalkınmasını sağlayarak bölgeler arası dengesizliği azaltmak

19 2017'de hizmete açılan Kars-Tiflis-Bakü demir yolunun DAP bölgesine en önemli katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bölgede çay tarımının yaygınlaşması
B) Bölgenin Avrupa ile Asya arasındaki uluslararası demir yolu ağına bağlanarak ticaret ve sanayisinin canlanması
C) Bölgenin deniz ulaşımına açılması
D) Bölgede yağışların artması
E) Bölgede hayvancılığın sona ermesi

20 DAP bölgesinden dışarıya yönelik göçleri azaltmak için uygulanabilecek **iki** kalkınma önerisi yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Tabloda bir kalkınma bölgesinin ve Türkiye'nin ihracat değerleri yuvarlatılmış (temsilî) olarak verilmiştir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

Yıl	Bölge ihracatı (milyon $)	Türkiye ihracatı (milyon $)
2000	500	28.000
2020	10.400	170.000

A) Bölgenin ihracatı 20 yılda yaklaşık 2 katına çıkmıştır.
B) Bölgenin ülke ihracatındaki payı azalmıştır.
C) Türkiye'nin ihracatı bölgeninkinden daha hızlı artmıştır.
D) Bölgenin ülke ihracatındaki payı yaklaşık %1,8'den %6,1'e yükselmiştir.
E) Bölgenin ihracatı Türkiye ihracatının yarısını geçmiştir.

22 Tabloda dört kurgusal kalkınma bölgesinin alanı ve nüfusu verilmiştir.
Buna göre nüfus yoğunluğu **en az** ve **en fazla** olan bölgeler sırasıyla hangileridir?

Bölge	Alan (bin km²)	Nüfus (milyon)
P	80	9,6
R	170	6,8
S	75	5,7
T	95	4,3

A) T – P B) R – P C) R – S D) S – T E) P – R

23 KOP bölgesinde su kaynaklarıyla ilgili;
I. Bölgede su kaynakları bol olduğu için tasarrufa gerek yoktur.
II. Havza dışından su aktarılması sulama ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlar.
III. Damla ve yağmurlama sulamanın yaygınlaşması yer altı suyu kaybını azaltır.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

24 Kartlarda dört kurgusal proje bölgesinin özellikleri verilmiştir.
Kartlardaki bölgeler aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

K	L	M	N
Her mevsim yağışlı; eğimli, parçalı tarım arazileri; çay ve fındık	Kapalı havza; buğday, şeker pancarı; obruklar, su kıtlığı	Fırat-Dicle havzası; büyük barajlar ve sulama; pamuk	Sert kışlar, geniş meralar; hayvancılık, kış turizmi

A) K: DAP – L: KOP – M: GAP – N: DOKAP
B) K: DOKAP – L: GAP – M: KOP – N: DAP
C) K: KOP – L: DOKAP – M: DAP – N: GAP
D) K: DOKAP – L: DAP – M: GAP – N: KOP
E) K: DOKAP – L: KOP – M: GAP – N: DAP

25 GAP'ta sulamaya açılan bazı ovalarda yanlış ve aşırı sulama yapılması aşağıdaki çevre sorunlarından hangisine yol açabilir?

A) Taban suyunun yükselmesi ve toprakta tuzlanma
B) Obruk sayısının azalması
C) Deniz seviyesinin düşmesi
D) Kış mevsiminin uzaması
E) Buzul oluşumu

26 Aşağıdakilerden hangisi DAP bölgesinde kalkınmayı hızlandırmak için **en az uygun** öneridir?

A) Hayvansal ürünleri işleyen tesislerin desteklenmesi
B) Kış ve kültür turizmine yatırım yapılması
C) Bölgenin geniş alanlarında çay tarımının yaygınlaştırılması
D) Maden kaynaklarının işlenerek değerlendirilmesi
E) Demir yolu bağlantılarının güçlendirilmesi

27 KOP kapsamında Konya, Karaman ve Mersin'i birbirine bağlayacak bir sanayi ve ticaret koridoru oluşturulması hedeflenmektedir.
Bu koridorun bölgeye sağlayacağı en önemli avantaj aşağıdakilerden hangisidir?

A) İç kesimde üretilen ürünlerin liman üzerinden dış pazarlara daha kolay ulaşması
B) Bölgenin yağış miktarının artması
C) Bölgede tarımın tamamen sona ermesi
D) Bölgenin nüfusunun azalması
E) Bölgede obrukların tamamen ortadan kalkması

28 GAP, DAP, DOKAP ve KOP bölge kalkınma programlarının ortak hedefleri arasında;
I. Kırsal nüfusun gelir düzeyinin ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi
II. Beşerî kapasiteyi artırmaya yönelik faaliyetler yürütülmesi
III. Sanayi, girişimcilik ve AR-GE'nin desteklenmesi
verilenlerden hangileri yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

29 Kurgusal bir kalkınma bölgesindeki hidroelektrik santralleri bir yılda **24 milyar kWh** elektrik üretmiştir. Aynı yıl ülkenin toplam hidroelektrik üretimi **80 milyar kWh**'tir.
Bu bölge ülkenin hidroelektrik üretiminin yüzde kaçını karşılamıştır?

A) %12 B) %24 C) %30 D) %33 E) %56

30 DOKAP bölgesinin kaynaklarını daha etkin değerlendirmek için tarım ve turizm alanlarında birer öneri yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**